

EUROOPA KOMISJONI VASTUSED

EUROOPA KONTROLLIKOJA ERIRUANDELE

Ülemaailmne kliimamuutuste liit+:
saavutused ei vastanud ambitsioonidele

Sisukord

I. KOMISJONI VASTUSTE LÜHIKOKKUVÕTE.....	2
II. KOMISJONI VASTUSED KONTROLLIKOJA PEAMISTELE TÄHELEPANEKUTELE.....	3
1. GCCA+ algatuse üldine mõju.....	3
2. GCCA+ algatuse geograafilise katvuse fookus.....	4
3. GCCA+ algatuse nähtavus ja teadlikkus sellest algatusest.....	6
III. KOMISJONI VASTUSED KONTROLLIKOJA SOOVITUSTELE.....	8
1. 1. soovitus. Keskenduda kliimamuutustest enim mõjutatud inimestele.....	8
2. 2. soovitus. Võtta saadud õppetunde arvesse tulevaste ülemaailmsete arengualaste algatuste kavandamisel.....	9

Käesolevas dokumendis on esitatud Euroopa Komisjoni vastused Euroopa Kontrollikoja eriaruandes sisalduvatele tähelepanekutele kooskõlas [finantsmääruse](#) artikliga 259. Vastused avaldatakse koos eriaruandega.

I. KOMISJONI VASTUSTE LÜHIKOKKUVÕTE

Komisjon tunneb heameelt Euroopa Kontrollikoja eriaruande üle. Ülemaailmne kliimamuutuste liit+ (GCCA+) on Euroopa Liidu juhtalgatus, mille eesmärk on aidata maailma kõige haavatavamatel riikidel kliimamuutuste negatiivse mõjuga toime tulla.

Pariisi kokkuleppe vastuvõtmine ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste konverentsi (COP) 21. istungjärgul 2015. aastal on olnud keskse tähtsusega tugevdamaks GCCA+ algatuse rolli abivahendina, mis toetab partnerriikide jõupingutusi kokkuleppe rakendamisel.

Mis puudutab GCCA+ algatuse **üldise mõju** tõendamist, siis üksikutele projektidele antud hinnangud näitavad küll nende positiivset mõju kliimameetmetele, ent nende lõplikku mõju abisaavate riikide suutlikkusele suurendada oma vastupanuvõimet kliimamuutustele tuleks kaaluda koos muude, nii ELi kui ka teiste rahastajate rahastatavate, sealhulgas ELi liikmesriikide sekkumistega.

Geograafilise katvuse küsimuses laiendas GCCA+ pärast Pariisi kokkuleppe vastuvõtmist oma meetmete ja sihtriikide ulatust nii kohanemis- kui ka leevendusmeetmetele haavatavates riikides, et hõlbustada üleminekut kliimamuutuste suhtes vastupanuvõimelisele vähese CO₂ heitega tulevikule. Tuleb aga meeles pidada, et GCCA+ ei olnud ainus allikas, mille rahastus oli suunatud kliimamuutuste mõju suhtes väga haavatavatele vähim arenenud riikidele ja väikestele arenevatele saareriikidele. GCCA+ algatuse jooksul rakendati ka muid ELi ja teiste rahastajate kliimaalaseid sekkumisi. GCCA+-le kättesaadavate rahaliste vahendite piiratust arvestades tuli välja valida konkreetsete sihtriigid. Projektide valikut konkreetsetes riikides mõjutas võrreldes teiste riikidega poliitiline ja institutsiooniline ebastabiilsus ja/või piisavate julgeolekutingimuste puudumine ning teatavates riikides ka vajadus arendada edasi algatuse esimeses etapis saavutatud tulemusi.

Seoses algatuse **nähtavuse ja teadlikkusega** sellest algatusest juhib komisjon tähelepanu mitmele kanalile, mida kasutatakse algatuse raames toimuvast tegevusest teavitamiseks (väljaanded, portaali Capacity4dev postitused, veebisaidid, YouTube'i kanalid, mitmesugustel piirkondlikel ja rahvusvahelistel foorumitel algatatud tegevused jne). Algatuse detsentraliseeritus tähendab seda, et lisaks komisjoni peakorterit juhitud eri algatustele korraldati mitu algatust ka kohalikul tasandil. Üldist teavitustegevust seetõttu tõenäoliselt alahinnatakse.

Mitmeaastase finantsraamistikuga 2021–2027 raames kasutatakse ELi rahvusvahelise koostöö rahastamiseks naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumenti „Globaalne Euroopa“ (NDICI-GE). NDICI-GE rakendamisel järgitakse geograafilist lähenemisviisi, mille kohaselt eraldatakse valdav enamik rahalistest vahenditest riiklike ja piirkondlike assigneeringute kaudu (68 miljardit 79,5 miljardist eurost) ning ülemaailmsetele temaatilistele algatustele eraldatakse piiratud rahalisi vahendeid. Kliimarahastuse vallas suurendati kehtivas mitmeaastases finantsraamistikus ELi kliimaeesmärke: kliimameetmete toetamiseks eraldati 30 % NDICI-GE rahalistest vahenditest võrreldes eelmises mitmeaastases finantsraamistikus ettenähtud 20 %ga. Pärast president von der Leyeni uut lubadust 2021. aasta kõnes olukorrast Euroopa Liidus lisati eesmärgile veel 4 miljardit eurot, nii et kliimameetmetele ettenähtud kogutoetus moodustas 35 %.

NDICI-GE temaatiline rahastamispakett „Ülemaailmsed probleemid“ ei olnud piisav GCCA+ algatuse jätkamiseks aastatel 2021–2027. Selle tulemusena integreeritakse nüüd valdav enamik kliimameetmete programme riiklikesse ja piirkondlikesse mitmeaastastesse sihtprogrammidesse. Iga riiklikku ja piirkondlikku rahastamispaketti on kohandatud riigi/piirkonna vajadustele ja ELi strateegilistele prioriteetidele, sealhulgas nendele, mis kehtivad kliimamuutuste valdkonnas. GCCA+ raames saadud kogemused parimate tavade kohta ning GCCA+ toetusvahendi uuring kliimamuutustega kohanemise kohta on kliimamuutuste valdkonnas uute mõjuvate meetmete

kavandamisel ja rakendamisel äärmiselt olulised. GCCA+ toetusvahendi võtab üle uus riiklikult kindlaksmääratud panuste rahastamisvahend, mis pakub koos muude tehnilise abi vahenditega roheline kokkuleppe teadmiskeskuse raames nii partnerriikidele kui ka ELi delegatsioonidele toetust selliste ELi rahastatavate meetmete kavandamisel ja rakendamisel, mis on suunatud kliimamuutuste leevendamisele, nendega kohanemisele ja katastroofiohu vähendamisele.

II. KOMISJONI VASTUSED KONTROLLIKOJA PEAMISTELE TÄHELEPANEKUTELE

1. GCCA+ algatuse üldine mõju

Euroopa Liit asutas 2007. aastal ülemaailmse kliimamuutuste liidu (GCCA) eesmärgiga arendada kõige haavatavamate kogukondadega dialoogi selle üle, kuidas neid kliimamuutuste negatiivse mõjuga kohanemisel kõige paremini toetada. 2014. aastal seadis selle järglane GCCA+ eesmärgiks reageerida uuele 2015. aasta järgsele olukorrale kliimamuutuste rahvusvahelise juhtimise valdkonnas. Alates sellest on GCCA+ keskendunud kahele sambale: poliitiline dialoog ning tehnilise ja rahalise toetuse andmine riikide kliimamuutustega kohanemise ja nende leevendamise poliitika rakendamiseks. Algatuse raames jätkati haavatavate riikide, peamiselt vähim arenenud riikide ja väikeste arenevate saareriikide toetamist eesmärgiga tugevdada nende vastupanuvõimet kliimamuutustega kohanemisel ja suurendada kliimamuutuste leevendamisega kaasnevat kasu¹.

Seoses GCCA+ algatuse suutlikkusega tõendada, et see suurendas partnerriikide vastupanuvõimet kliimamuutuste negatiivse mõju suhtes,² rõhutab komisjon, et kliimameetmete valdkonnas olemasolevast kirjandusest nähtub, et arenguriikide kohanemisvajaduste nõuetekohaseks rahuldamiseks vajalikud rahalised vahendid on märkimisväärselt suuremad kui seda on arenenud riikide poolt rahvusvahelisel tasandil praegu kliimameetmete jaoks antava avaliku sektori rahastuse tase³. Seejuures võetakse arvesse ka asjaolu, et rahastajate kliimameetmete rahastamise portfell on peamiselt suunatud kliimamuutuste leevendamisele ja kohanemismeetmete rahastamine moodustab sellest väikese osa. Tegelikult hakkas arenenud riikide poolt kohanemismeetmete edendamiseks välja makstud ja kaasatud rahaliste vahendite osakaal kogurahastusest alles alates 2017. aastast järk-järgult suurenema ning tõusis 22 %-lt 2017. aastal 37 %-le 2020. aastal⁴. Selle protsessi raames eraldab komisjon kliimamuutustega kohanemiseks ja nende leevendamiseks rahalisi vahendeid piisavalt tasakaalustatud summas. Komisjon soovib rõhutada, et kuigi GCCA+ üksikud projektid aitasid kliimameetmeid edendada, tuleks selleks, et hinnata nende lõplikku mõju abisaavate riikide suutlikkusele suurendada vastupanuvõimet kliimamuutustele, võtta arvesse ka muid ELi ja teiste rahastajate rahastatavaid sekkumisi. On ebatõenäoline, et GCCA+ projektid üksi oleksid suutnud esile kutsuda üleriigilisi muutusi, mis oleksid vastupanuvõimet suurendanud, ent need võisid positiivselt mõjutada mõningaid mitmemõõtmelise ND-GAINi indeksi koosseisu kuuluvaid haavatavuse näitajaid (nt

¹ „The plus of GCCA+“.

² Vt kontrollikoja tähelepanekud III, 41, 43 ja 44.

³ Tuleb märkida, et EL ja selle liikmesriigid ning Euroopa Investeeringuspank (EIP) on üheskoos maailma suurim rahvusvahelisel tasandil kliimameetmete jaoks antava avaliku sektori rahastuse pakkuja. 2020. aastal andsid nad üle 27 miljardi USA dollari, mis moodustas kolmandiku doonorriikide antud 83 miljardist USA dollarist kõnealusel aastal.

⁴ OECD, „Arenenud riikide poolt aastatel 2016–2020 kliimameetmete edendamiseks välja makstud ja kaasatud rahalised vahendid“, 2022. Kättesaadav aadressil: Climate Finance Provided and Mobilised by Developed Countries in 2016–2020: Insights from Disaggregated Analysis | en | OECD.

õigusloome kvaliteedi mõõde). Lisaks võivad riigi positsiooni võimalikul langusel ND-GAINi punktisummade järjestuses olla mitmesugused põhjused ning see võib olla tingitud keskkonnavalastest, poliitilistest ja sotsiaal-majanduslikest teguritest, mis ei ole ühegi GCCA+ meetme kontrolli all.

Riigi kliimamuutuste negatiivsele mõjule reageerimise suutlikkus sõltub ka riigi suutlikkusest kavandada, rakendada ja hinnata asjakohaseid meetmeid. Riiklike, piirkondlike ja valdkondlike kohanemiskavade edukaks väljatöötamiseks ja rakendamiseks on äärmiselt oluline, et kohanemist võetaks arvesse valitsuse poliitikas. Pealegi võib see aidata suurendada riigi üldist kohanemisvõimet ja pakkuda samal ajal võimalusi teha kliimamuutustele vastupanuvõimelisemaid investeerimisotsuseid. GCCA+ algatus aitab suuresti tugevdada partnerriikide suutlikkust teha kindlaks mõju, leida haavatavad kohad ning seega valmistada ette riiklikud, piirkondlikud ja valdkondlikud kohanemisstrateegiad, mida oleks omakorda saanud kasutada riiklike ja piirkondlike kohanemiskavade koostamisel. Toetades riike poliitika ja meetmete väljatöötamisel, et suurendada nende vastupanuvõimet kliimamuutuste mõjule riiklikul ja kohalikul tasandil, ning ergutades otseselt suuremat ülemaailmset osalemist ja teabevahetust, aitab GCCA+ panna aluse kliimameetmete võtmisele (sh näiteks esimesed riiklikud kliimamuutuste vastu võitlemise strateegiad ja esimesed riiklikult kindlaksmääratud panused) mitmes vähim arenenud riigis ja väikeses arenevas saariigis, kelle vahendid on piiratud. Üksikute projektide hinnangutes tunnustatakse GCCA+ rolli ja hinnatakse seda positiivselt, kuid sellise toetuse üldist mõju ei ole võimalik täielikult mõõta.

Veel ühe aspektina tuleb arvesse võtta asjaolu, et paljudel riikidel puudusid õiged mehhanismid oma kohanemiseesmärkide hindamiseks. ÜRO Keskkonnaprogrammi (UNEP) 2022. aasta kohanemiserinevuste aruande⁵ (lk 12) kohaselt on selliste mehhanismide olemasolu äärmiselt oluline, et soodustada aja jooksul üha tõhusamate kohanemismeetmete võtmist. Kui hinnatakse GCCA+ suutlikkust suurendada riikide vastupanuvõimet kliimamuutuste mõjule, tuleks seda aspekti arvesse võtta, sest arenguprogrammid tuginevad samuti riiklike seire- ja aruandlusmehhanismide olemasolule.

Kontrollikoda on seisukohal, et pidev keskendumine suutlikkuse suurendamisele programmi kahes etapis on tingitud koolitatud töötajate lahkumisest. See omakorda vähendas vahendeid, mida oli võimalik kasutada konkreetsete edukate meetmete laiemaks kasutuselevõtuks⁶. Komisjon märgib, et suutlikkuse suurendamine oli jätkuvalt väga oluline seetõttu, et see on üks kolmest Pariisi kokkuleppega ette nähtud arenguriikide toetamise vormist (rahastamine, suutlikkuse suurendamine ja tehnosiire). Suure tööjõu volavuse tõttu (protsess, mis ei sõltu GCCA+ projektidest) oli vaja võtta parandusmeetmeid, näiteks jätkata suutlikkuse suurendamist, et hoida abisaava riigi pädevus kliimameetmete rakendamiseks piisavalt kõrgel tasemel. Kuna partnerriikide valitsused on olnud projektide kavandamisse korrapäraselt kaasatud, oli neil ka võimalus lisada projektikavadesse oma vajadused. Seepärast leiab komisjon, et suutlikkuse suurendamise lisamine projektide kavandamisse vastab partnerite vajadustele.

2. GCCA+ algatuse geograafilise katvuse fookus

Komisjon leiab, et algatuse fookus oli teises etapis (2014–2020) mitmekülgne⁷. GCCA+ laiema geograafilise fookuse oli põhjendatud muutustega rahvusvahelises kliimapoliitika keskkonnas. Rahvusvahelises kliimapoliitikas tehtud edusammud tähendasid, et komisjonil oli ka võimalus muuta GCCA+ kaudu toetuse andmise viisi.

⁵ <https://www.unep.org/resources/adaptation-gap-report-2022>.

⁶ Vt kontrollikoja tähelepanekud V, 21, 22, 23 ja 70.

⁷ Vt kontrollikoja tähelepanekud V, 46–49 ja 71.

Esiteks on GCCA+ algatus pärast Pariisi kliimakokkuleppe vastuvõtmist 2015. aastal oma meetmete valikut järk-järgult laiendanud. Kliimakokkulepe on kaugeleulatuv mitmepoolne kokkulepe, mida nii EL kui ka partnerriigid on kohustunud täitma. See ja GCCA üleilmse tähtsusega avalike hüvede ja probleemide eesmärk „hõlbustada üleminekut kliimamuutustele vastupanuvõimelisele vähese CO₂ heitega tulevikule“ tähendasid, et GCCA+ laiendas nii kohanemiskui ka leevendusmeetmeid veel muudes haavatavates riikides peale väikeste arenevate saareriikide ja vähim arenenud riikide ning toetas riikide võetud kliimakoostuste, näiteks riiklikult kindlaksmääratud panuste või riiklike kohanemiskavade täitmist. Näiteks võib tuua Brasiilia, kes sai kasu kestlikest põllumajandusliku toidutööstuse süsteemidest ja kestliku maastikuhalduse programmidest, mida iseloomustas suur kohanemise ja leevendamise kaasnev kasu. Leevendusmeetmete lisamine abikõlblike tegevuste hulka oli põhjendatud üha arvukamate teaduslike tõenditega, mis kinnitasid vajadust kasvuhoonegaaside heitkoguseid nii kiiresti kui võimalik vähendada, et aidata piirata tulevasi kohanemiskulusid ning vältida kahju ja kahjustusi.

Teiseks selgitab komisjon seoses asjaoluga, et GCCA+ rahastus ei jõudnud kõigi kliimamuutuste mõju suhtes väga haavatavate vähim arenenud riikideni, et see on tingitud muu hulgas neljast konkreetsest põhjustest:

- a. GCCA+ piiratud rahastus tähendas, et riikide seas tuli teha valik ning seda tehes tuli võtta arvesse kliimameetmete rahastamise võimalust ja tõhusust konkreetsetes riikides muude rahastamisvahendite või programmide raames;
- b. asjaolu, et kliimamuutusi ei peetud selliste riikide mitmeaastastes programmides sageli prioriteetseks, piiras võimalust eraldada kliimameetmetele selle kanali kaudu rahalisi vahendeid. ELi ja partnerriikide koostöö prioriteedid on seatud mitmeaastastes sihtprogrammides. Sellised prioriteedid määratakse kindlaks partnerriikide isevastutuse põhimõtte alusel ning neid täpsustatakse pärast ulatuslikku konsulteerimist ja poliitilist dialoogi kõigi sidusrühmadega, sealhulgas riiklike ja kohalike ametiasutuste, kodanikuühiskonna ja teiste rahastajatega;
- c. teiste rahastajate või piirkondlike programmide jätkuv toetus, sealhulgas GCCA+ AKV piirkonna komponendi raames, ei oleks õigustanud GCCA+ täiendava kahepoolse rahastuse pakkumist;
- d. teatavatel juhtudel tuli poliitilise ja institutsioonilise ebastabiilsuse tõttu ja/või julgeolekuga seotud põhjustel suunata ELi koostöö muudele prioriteetidele. See puudutab eeskätt ebakindlaid või konfliktijärgseid ja konfliktiriike, nagu Afganistan, Jeemen, Somaalia ja Kesk-Aafrika Vabariik, kelle arenguprioriteedid keskendusid lühiajalisematele abivajadustele, nagu ülesehitamine, majanduse taastamine, rahu kindlustamine ja humanitaarabi.

Kolmandaks said mõned vähem haavatavad riigid (peamiselt väikesed arenevad saareriigid) teises etapis lisarahastust eesmärgiga aidata neil varasematele või käimasolevatele meetmetele tuginedes esimeses etapis saavutatud tulemusi edasi arendada. Sel viisil püüdis komisjon saavutada GCCA+ kahe samba eesmäärke⁸. Lisaks soovib komisjon taas märkida, et toetatavate riikide valikut ei tehtud üksnes haavatavuse indeksite alusel, vaid võeti arvesse ka muid kriteeriume, nagu taotluse kvaliteeti ja asjaomase riigi ametiasutuste ja/või ELi delegatsiooni kinnitust ning riigi ja ELi vahelise kliimamuutusi käsitleva dialoogi seis, selliseid poliitilisi tegureid nagu strateegiline ja/või tugevdatud koostöö teatavate riikidega ning riigi rolli ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni läbirääkimistel, pühendumust oma protsessidele ja jõupingutusi seonduvate koostuste täitmisel.

⁸ Esimene samm – dialoogi ja teadmiste jagamise edendamine. Teine samm – tehnilise ja rahalise toetuse andmine kohanemis-, leevendus- ja katastroofiohu vähendamise meetmetele.

3. GCCA+ algatuse nähtavus ja teadlikkus sellest algatusest

GCCA+ algatuse esimeses etapis olid teavitus- ja nähtavusmeetmed peamiselt veebipõhised. GCCA+ teises etapis pöörati lisaks suuremat tähelepanu teadmushalduse ja teavituse siduvale rollile. Eesmärk oli luua kogemusi ja praktilisi vahendeid hõlmav kindel teadmusbaas, et toetada ja tõhustada partnerriikide riiklikke kliimaalaseid poliitikameetmeid ja -programme ning edendada teadlikkuse suurendamist, teabe jagamist, võrgustike loomist ja nähtavust kõigil tasanditel.

Seoses partnerriikide teadlikkusega GCCA+ algatusest⁹ soovib komisjon rõhutada, kui keeruline ja kulukas on ulatuslik ja pikaajaline mitut riiki hõlmav teavituskampaania, mille eesmärk on suurendada teadlikkust konkreetsest programmist, ning juhtida tähelepanu sellise ettevõtmise võimalikule piiratud kulutasuvusele. GCCA+ teavitustegevus on sellegipoolest olnud laialtlevik. GCCA+ avaldas arvukalt aruandeid ja korrapäraseid väljaandeid, et oma tegevust laiemalt tutvustada. Näiteks on portaali Capacity4dev andmekogus¹⁰ talletatud 380 väljaannet ja korrapäraselt on avaldatud üle 100 uudiskirja, millel on 5 000 tellijat. Tehtud tööd kajastav põhjalik andmekogu on kättesaadav veebisaidil www.gcca.eu, nagu ka asjakohasel YouTube'i kanalil¹¹. Sama funktsiooni täidab GCCA+ AKV piirkonna komponendi veebisait (www.intraacpgccaplus.org), millel on spetsiaalne teadmushalduse osa.

GCCA+ korraldas kogemuste jagamiseks ja teadmiste kogumiseks ka üleilmseid ja piirkondlikke konverentse, eelkõige kõrvalüritusi igal ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste konverentsi istungjärgul¹². Algatusest teadlikkuse suurendamise meetmeid võeti ka paljudel foorumitel, sealhulgas AKV-riikide piirkondlike majandusorganisatsioonide konverentside või selliste piirkondlike konverentside raames nagu 2019. aastal Rwandas toimunud konverents, mille käigus tehti koostööd Rahvusvahelise Looduse ja Loodusvarade Kaitse Liiduga (IUCN), millega saavutati algatuse suur piirkondlik nähtavus. Alates COVID-19 pandeemia algusest 2020. aastal on see suundumus olnud pärsitud.

Teadlikkuse suurendamist käsitleti mitme GCCA+ programmi raames: algatuse jooksul korraldati enam kui 50 riigis üle 20 teadlikkuse suurendamise kampaania. Need partnerriigid, kus GCCA+ algatust rakendatakse, on seega algatusest teadlikud ning algatust on kasutatud selleks, et intensiivistada partnerriikide ja piirkondlike organisatsioonidega peetavat poliitilist dialoogi. GCCA+ toetusvahendite raames tehti koostööd ka ürituste korraldamisel ning GCCA+ ülemaailmse toetusvahendi raames viidatakse AKV piirkonna komponendile¹³.

Neid riikides, kus üksikute GCCA+ meetmete teavitus- ja nähtavuseelarve on piiratud, tegid ELi delegatsioonid, komisjoni peakorter ja GCCA+ vahendite haldajad koostööd, et teadlikkust algatusest suurendada. Näiteks toetati GCCA+ toetusvahendist Myanmaris sidusrühmi riikliku teavitustrateegia väljatöötamisel. See mõjutas positiivselt kliimamuutuste integreerimist riiklikesse poliitikameetmetesse. Selline tegevus oleks olnud laiahaardelisem, kui oleks saavutatud

⁹ Vt kontrollikoja tähelepanekud VIII, 45, 54–56 ja 73.

¹⁰ <https://europa.eu/capacity4dev/gcca-community/documents>.

¹¹ <https://www.youtube.com/@GCCACommunity>.

¹² Vt näiteks <https://www.gcca.eu/multimedia/why-nature-based-solutions-are-crucial-climate-and-resilience-eu-gccacop26-side-event>.

¹³ <https://www.gcca.eu/services/gcca-intra-acp>.

koostoime GCCA+ projektidega seotud riiklike/piirkondlike valitsusasutuste ja sidusrühmadega, aga alati seda ei saavutatud.

Komisjon leiab, et töäjõu voolavus ELi delegatsioonides, asjaomaste partnerriikide valitsusasutustes ja sidusrühmade organisatsioonides oleks võinud põhjustada institutsioonilise mälu kadumise ja seega vähendanud teadlikkust GCCA+ algatusest, eriti riikides, kus toimus ainult üks sekkumine GCCA esimese etapi alguspoolel. Lisaks on liikmesriikide arenguagentuuride selle valdkonna spetsialistidel algatuse kohta paremad teadmised kui Brüsselis asuvate alaliste esinduste töötajatel.

Kokkuvõttes on selle hindamine, kui suur on üldine teadlikkus GCCA+ algatusest, keeruline küsimus, mis on seotud vähemalt kahe teguriga. Esiteks tekitab selle mitut riiki hõlmava detsentraliseeritud programmi olemus toetusesaajatele probleeme programmi meetmete järjekindlal ja ühetaolisel mõistmisel. Teiseks ei registreerita ega mõõdeta teadlikkuse ja nähtavusega seotud mõju mitmel põhjusel järjepidevalt (kvantifitseerimatud inimestevahelised kontaktid ja suhtlus, täieliku kontrolli puudumine partnerriikide ametlike kanalite kaudu toimuva edendustegevuse üle, sotsiaalmeedia piiratud kasutamine paljude abisaajate poolt, piiratud eelarve/personal teavitustegevuse valdkonnas, sagedane töäjõu voolavus, rakendajad ei viita alati rahastajatele jne).

III. KOMISJONI VASTUSED KONTROLLIKOJA SOOVITUSTELE

1. 1. soovitus. Keskenduda kliimamuutustest enim mõjutatud inimestele

(Soovituse täitmise tähtaeg: alates 2024. aasta jaanuarist rahastatavad meetmed)

Kliimameetmete rahastamisel arenguriikides peaks komisjon

a) valima tegevuse tulemite mõõtmiseks vajalikud näitajad, lähtetasemed ja sihtväärtused

Komisjon nõustub selle soovitusega ja täidab selle Globaalse Euroopa tulemuslikkuse seire süsteemi (GEPMS) raames. GEPMS on tulemuslikkuse seire süsteem, mis põhineb mitmel meetodikaelemendil, sealhulgas järgmistel: i) selliste üldiste näitajate kogumi kindlaksmääramine, millest lähtudes tuleks koostada kõigi programmide aruanded (Globaalse Euroopa tulemuste raamistik – GERF) ja mis avaldatakse kord aastas muu hulgas selleks, et anda aru naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumendi „Globaalne Euroopa“ edusammude kohta; ii) loogikaraamistike ja nende näitajate kasutamine tulemuste aruandluse peamise vahendina ning iii) selliste valdkondlike ja temaatiliste põhinäitajate kindlaksmääramine, mida saab valida ja loogikaraamistikku lisada (vt ka SWD(2022) 22 final). Praktikast võetakse see süsteem kogu organisatsioonis kasutusele uue IT-süsteemi (OPSYS) kaudu, mida rakendatakse esimest korda 2023. aasta jaanuaris;

b) määrama ambitsioonikad sihtväärtused (milles võetakse arvesse iga riigi konteksti) meetmetest otseselt kasu saavate naiste osakaalu jaoks ja pöörama rohkem tähelepanu kõige vaesematele leibkondadele

Komisjon on selle soovitusega nõus. Soolise võrdõiguslikkuse sihtväärtuse puhul täidab komisjon selle soovituse ELi soolise võrdõiguslikkuse tegevuskava (2021–2025) raames. Soolise võrdõiguslikkuse tegevuskavas (2021–2025) nõutakse, et 2025. aastaks peab sooline võrdõiguslikkus olema 85 % kõikide uute välistegevuste peamine või oluline eesmärk (OECD arenguabi komitee soolise võrdõiguslikkuse poliitika G1- ja G2-möödikud) ning vähemalt 5 % puhul neist on sooline võrdõiguslikkus peamine eesmärk (G2-möödik). See läheb kaugemale sellest, et tagada konkreetne protsent naistest, kes saavad meetmetest otseselt kasu. Meetmed, mille oluline eesmärk on sooline võrdõiguslikkus (G1-möödik), peavad tagama, et

- tehakse projekti/programmi sooline analüüs, mille tulemused on aluseks programmi kavandamisele;
- vähemalt üks tulemus või näitaja on seotud konkreetset soolise võrdõiguslikkuse parandamisega;
- tulemused/näitajad on vajaduse korral soo järgi eristatud;
- on kohustus jälgida programmiga soolise võrdõiguslikkuse valdkonnas saavutatud tulemusi ja anda nende kohta aru.

Nende meetmete arv, mille oluline eesmärk on sooline võrdõiguslikkus, on viimase kümne aasta jooksul alates ELi soolise võrdõiguslikkuse tegevuskava vastuvõtmisest pidevalt kasvanud.

2022. aasta andmed ELi välistegevuse rahastute rakendamise kohta¹⁴ näitavad, et kõigist 2021. aastal vastu võetud programmidest oli 70 % puhul sooline võrdõiguslikkus oluline või peamine eesmärk.

Ebavõrdsuse vastu võitlemise tegevuskava raames / ebavõrdsuse mõõdikut kasutades pööratakse rohkem tähelepanu kõige vaesematele leibkondadele, sõltuvalt andmete kättesaadavusest riigi tasandil;

c) parandama järjestikuste meetmete puhul tasakaalu suutlikkuse suurendamise ja muude meetmete vahel, eesmärgiga laiendada konkreetsete kohanemismeetmete kasutamist, et jõuda rohkemate inimesteni, keda kliimamuutused otseselt mõjutavad

Komisjon on selle soovitusel nõus. Kõigil arenguriigid ei ole piisavalt suutlikud tulemaks toime paljude kliimamuutustest tingitud probleemidega, eriti kliimamuutustega kohanemise valdkonnas. Seega on partnerriikide piisav institutsiooniline suutlikkus konkreetsete kohanemismeetmete rakendamise eeltingimus. Seda küsimust rõhutatakse ka vähim arenenud riikide ja väikeste arenevate saareriikide tehniliste vajaduste hinnangutes,¹⁵ riiklikult kindlaksmääratud panustes ja riiklikes kohanemiskavades ning seda korratakse sagedastes suutlikkuse suurendamise ja tehnilise abi taotlustes ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni tehnoloogiamehhanismi¹⁶ raames. Selle reaalsuse kajastamiseks pannakse Pariisi kokkuleppes suurt rõhku arenguriikide kliimaalase suutlikkuse suurendamisele ja nõutakse arenenud riikidelt suutlikkuse suurendamise meetmete suuremat toetamist arenguriikides. Seetõttu jääb suutlikkuse suurendamine ELi tulevase toetuse oluliseks osaks kliimameetmete valdkonnas. Samal ajal võib konkreetse meetme raames suutlikkuse suurendamiseks eraldatud toetuse osa kohandada, et laiendada kohanemismeetmete kasutamist, võttes arvesse nii meetme olemust kui ka selle geograafilist ulatust, abisaajate vajadusi ja saadud kogemusi.

2. soovitus. Võtta saadud õppetunde arvesse tulevaste ülemaailmsete arengualaste algatuste kavandamisel

(Soovituse täitmise tähtaeg: muud alates 2024. aasta jaanuarist rahastatavad algatused)

Tulevaste ülemaailmsete arengualaste algatuste kavandamisel peaks komisjon arvesse võtma ülemaailmse kliimamuutuste liidu tegevusest saadud kogemusi, eelkõige järgmist:

a) muuta eesmäärke, kui rakendamise käigus selgub, et piisavad rahalised vahendid nende saavutamiseks puuduvad

Komisjon nõustub selle soovitusel ja lisab selle kaalutluse Euroopa tiimi algatuste ajakohastatud meetodilistesse suunistesse, kuna see on ülemaailmsete Euroopa tiimi algatuste puhul asjakohane;

¹⁴ Komisjoni aruanne Euroopa Parlamendile ja nõukogule „2022. aasta aruanne Euroopa Liidu välistegevuse rahastute rakendamise kohta 2021. aastal“ (COM(2022) 578 final).

¹⁵ <https://unfccc.int/ttclear/tna>.

¹⁶ <https://unfccc.int/ttclear/support/technology-mechanism.html>.

b) eraldada vahendeid strateegiliselt, kohaldades objektiivseid kriteeriume, mille puhul võetakse arvesse ka rahalist toetust, mida partnerriigid saavad sama sektori jaoks muudest allikatest

Komisjon nõustub selle soovitusega ja täidab selle võimaluste piires naabuspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumendi „Gloaalne Euroopa“ geograafilise lähenemisviisi raames. Komisjon soovib ühtlasi rõhutada, et võimalikult suures ulatuses võetakse arvesse koostoimevõimalusi (ka teiste rahastajatega);

c) analüüsida süstemaatiliselt meetmete eelarvestatud kulude põhjendatust ja see dokumenteerida

Komisjon on selle soovitusega nõus. Ehkki süsteem meetmete eelarvestatud kulude analüüsimiseks on olemas, tõhustab komisjon kohaldatavaid suuniseid ja juhiseid, eelkõige seoses selle hindamise dokumenteerimisega.

Komisjon rõhutab siiski, et õigusraamistik nõuab küll selgelt, et kulud peavad olema toetuskõlblikkuse tingimustele vastamiseks mõistlikud ja vastama usaldusväärse finantsjuhtimise põhimõttele, ent personalikulude osakaalu või ühele tegevusele eraldatud summased hinnates tuleb võtta arvesse meetme eesmärke ja selle rakendamise asjaolusid;

d) suurendada algatuse alast üldist teadlikkust abisaavatele riikidele ja võimalikele rahastajatele suunatud teavitustegevuse kaudu

Komisjon on selle soovitusega nõus. 2022. aastal avaldatud uutes välistegevuse teavitus- ja nähtavussuunistes ei ole projekti/programmiga seotud teavituskanalid – veebisaidid, sotsiaalmeedia kontod, uudiskirjad jne – põhimõtteliselt lubatud, välja arvatud juhul, kui nende loomiseks või säilitamiseks on konkreetne ja mõjuv põhjendus. Tulevaste ülemaailmsete arengualaste juhtalgatustega seotud teavitustegevus toimub naabuspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumendi „Gloaalne Euroopa“ raames rakendatava strateegilisema ja sihipärasema lähenemisviisi kontekstis. See lähenemisviis, mille puhul kaugenetakse üksikprojekte käsitlevast partneri rakendatud teavitustegevusest ning võetakse kasutusele ELi delegatsioonide ja komisjoni peakorterit juhitav konsolideeritud lähenemisviis, keskendub ELi peamistele prioriteetidele, eelkõige neile, mis on seatud 2021. aasta strateegias „Global Gateway“. Lähenemisviisi eesmärk on tagada teadlikkus ELis ning ELi mõistmine ja tajumine nii ELis kui ka partnerriikides. See on vastavuses ELi kestlike investeeringute mahu ja ulatusega, keskendudes andmepõhisele poliitilisele ja üldsusele suunatud teavitustegevusele, mis on kavandatud mõju tagamiseks. Seetõttu lisatakse nende peamiste prioriteetidega kooskõlas olevatest ülemaailmsetest juhtalgatustest teavitamine laiemasse teavitusstrateegiasse ülemaailmsel, piirkondlikul ja riigi tasandil, kasutades näiteks tunnustatud üldisi teavituskanaleid (veebisaidid, sotsiaalmeedia jne) ning luues asjakohaseid partnerlusi oluliste arvamuslimidrite ja mõjutajatega.